

„Ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2021-2027“ integreeritud administreerimise ja kontrolli süsteemi (IAKS) töögrupi I kohtumise memo

I kohtumine toimus 4. märtsil 2020 Maaeluministeeriumi (Lai tn 39 // Lai tn 41, Tallinn) väikeses saalis kell 10.00-15.30

Osalejad

Kohtumisest võtsid osa Eesti Keskkonnaühenduste Koda (EKO), Keskkonnaministeerium (KeM), Eesti Maaülikool (EMÜ), Veterinaar- ja Toiduamet (VTA), Põllumajandusuuringute Keskus (PMK), Keskkonnainspeksioon (KKI), Eesti Põllumajandus- ja Kaubanduskoda (EPKK), Mahepõllumajanduse Koostöökogu, Eesti Lihaveisekasvatajate Selts, Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit, Põllumajandusamet (PMA), Erametsakeskus (EMK), Põllumeeste ühistu KEVILI, Eesti Aiandusliit, Tartumaa Põllumeeste Liit, Eestimaa Talupidajate Keskliit, PRIA, MeM - MKO, MeM - TTO, MeM – MAO.

Kutse saajatest puudusid järgmiste organisatsioonide/asutuste esindajad: Keskkonnaamet; Tartu Ülikool; Estonian, Latvian & Lithuanian Environment OÜ; Maaelu Edendamise Sihtasutus (MES), Noortalunikud; MeM- TAO

Taust

Maaeluministeerium on alustanud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) strateegiakava 2021–2027 koostamisega. Strateegiakava koostamise eesmärk on parandada põllumajandustootmise, toiduainete tootmise ja maapiirkondade säästvat arengut.

Euroopa Komisjon esitas 1. juunil 2018 seadusandlikud ettepanekud 2020. aasta järgse ÜPP kohta. Ettepanekute eesmärgiks on tagada, et ÜPP vastaks paremini praegustele ja tulevastele väljakutsetele, toetades samal ajal jätkuvalt Euroopa Liidu põllumajandustootjaid jätkusuutliku ja konkurentsivõimelise põllumajandussektori kujundamisel. ÜPP rakendamiseks perioodil 2021–2027 tuleb igal liikmesriigil koostada ÜPP strateegiakava, mis hakkab hõlmama nii põllumajanduse otsetoetusi, seni maaelu arengukavade alusel rakendatud maaelu arengu toetusi kui ka põllumajanduse ühise turukorralduse teatud sektoripõhiseid programme.

Arengukava koostamist puudutav info ja toimunud töögruppide materjalid asuvad Maaeluministeeriumi kodulehel: <https://www.agri.ee/et/upp-strateegiakava-2021-2027>

Päevakava

10.00 - 10.30: Kogunemine ja hommikukohv

10.30 - 11.00: Sissejuhatus ja ülevaade käesoleva perioodi IAKS põhielementidest (MeM)

11.00-12.30: Ülevaade käesoleva perioodi IAKS süsteemi rakendamisest pindala- ja loomatoetustele, sh põllumassiivi registriga seotud tegevused, kontrollid ja vähendused, probleemkohad (PRIA)

12.30 - 13.15: Lõuna (osaleja kulul)

13.15 - 14.15: Arutelu

14.15 - 15.15: IAKS rakendamise põhimõtted uuel programmiperioodil sh pindalaseire ning ülevaade PRIA tegevustest seoses pindalaseirele üleminekuga

15.15 - 15.30: Kokkuvõte ja edasine töökorraldus

Sissejuhatus, ettekanded

Töögrupi juht Veronika Vallner-Kranich juhatas sisse I töögrupi kohtumise Integreeritud Administreerimise ja Kontrolli Süsteemist (IAKS) andes ülevaate planeeritavatest tegevustest ja edasistest sammudest.

Esimesel kohtumisel keskenduti peamiselt käesoleva perioodi IAKS süsteemi rakendamisele I ja II samba pindala- ja loomapõhiste toetuste osas (va tingimuslikkuse kontrolli- ja karistuste süsteem). Lisaks andis töögrupi juht ülevaate IAKS põhielementidest nagu elektrooniline andmebaas, põldude identifitseerimise süsteem, toetuste- ja maksetaotlused, toetusesaajate identifitseerimise süsteem, ühtne kontrollisüsteem ning loomade identifitseerimise ja registreerimise süsteem. PRIA poolt tegi ülevaate otsetoetuste osakonna nõunik Jaanus Ainsu, kes andis põhjalikuma ülevaate käesoleva perioodi toetuste menetlemise, administreerimise ja kontrolliga seotud tööprotsessidest ja probleemkohtadest sh vähenduste rakendamisest. Menetlusega kaasnevad kitsaskohad, mis probleeme valmistavad nii rakendusametitele kui ka tootjatele on järgmised:

- nõuete paljusus ja keerukus;
- nõuete muutumine perioodil;
- kohustuste range jälgimine;
- tulevikku suunatud nõuded jne.

Nõuete paljususe ja keerukuse all peeti silmas erisuste rohkest, kus taotlejad ei saa aru, kellele mis erisused kehtivad (nt hooldamise erisused lühiajalisel rohumaal, üle aasta hooldamata jätmise jms). MAHE skeemis on probleemiks ühikumääragruppide paljusus, mis omakorda muudab keeruliseks miinimumpinna 0,3 ha täitmise või maa-allas märkimise jne. Mahe- ja

väiketootjate puhul kehtivad püsirohumaad erisused rohestamise raames, mis on tingitud nõude skeemitamise võimalusest. Lisaks on rohestamise vähenduste süsteemist keeruline aru saada ja ka administreerida. Toetusõigusliku põllumajandusmaa puhul on eelkõige administreerimise seisukohalt korduvalt üles kerkinud maksimaalne lubatud puude/põõsaste arv hektaril, aga ka pool-looduslike koosluste ja ühtse pindalatoetuse taotlemine samale maale. Lisaks säilitatavad maastikuelemendid, roostikud, rohtkattega teed – millele tuleb uuel perioodil tähelepanu pöörata ja võimalusel lahendused leida.

Nõuete muutmine perioodil – selle juures tõi PRIA välja aastati muutunud nõuded nagu niitmise tähtajad, mähkeskeemis ravim- ja maitsetaimede loetelu muutused jne. Kohustuste range jälgimine on seotud II samba meetmete rakendamisega. Peamised kitsaskohad on seotud rangete põllupiiride jälgimisega, mis toob taotlejale kaasa kohustuste vähenemise ja lisaks ka varasemate aastate tagasinõuded. Ka ei kompenseeri suurenemised-vähenemised üksteist. Keeruline jälgida kohustuste asendamisi, kuna ühel juhul saab seda teha osaliselt, teisel juhul täielikult sh pidev piiride jälgimine. Tegemist on ka menetluslikult väga keeruliste olukordadega, kus PRIA peab arvestama kohapealse kontrolli ja taotletud piiridega.

Tulevikku suunatud nõuete puhul saab kõnelda eelkõige MAHE/KSM rohumaade ülesharimise nõudest, kus peale teatud arvu aastate põldu rohumaana hoidmist tuleb seal kasvatada muud kultuuri, mis on menetluse juures vägagi ajamahukas, kuna vajalik varasemate aastate otsuste ümber tegemine ja toetuse tagasinõudmine. Lisaks mõjutavad need nõuded veamäära.

Lisaks juhtis PRIA tähelepanu ka muudele probleemidele nagu andmekogude kvaliteet, mis puudutab mullakaarte, veekaitsevööndide kaasajastamist. Raske on ka erinevate asutuste kontrollide ajastamine, peamiselt loomatoetuste puhul, kus kontrollist etteteatamisel kehtib 48 tunnine etteteatamise piir.

Lisaks saadeti töögrupi liikmetele eelnevalt ette kolm küsimust, mille osas soovisime saada organisatsioonidelt/asutustelt tagasisidet arutelupunkti juures. Küsimused olid järgmised:

- 1) Millised nõuded on sel perioodil edukalt rakendatud ning tootjatele arusaadavad?
- 2) Millised nõuded on sel perioodil enim probleeme tekitanud ja mis on nende peamised põhjused?
- 3) Mis on praeguse kontrolli- ja karistuste süsteemi juures arusaamatu/vastuvõetamatu, mida tuleks uuel perioodil silmas pidada?

Küsimuste esitamise eesmärgiks oli eelkõige koguda töögrupi liikmetelt informatsiooni ja kaardistada võimalikud kitsaskohad käimasoleva perioodi toetuste rakendamise seisukohalt, mida saaks võimalusel arvestada uue programmiperioodi IAKS välja töötamise juures. Ka on sarnaste küsimuste põhjal Põllumajandusuuringute Keskus MAK 2014-2020 hindamise raames läbi viinud 2017. aastal e-küsitluse põllumajandustootjate hulgas. Vastava aruandega saab tutvuda järgmiselt lingilt:

<https://www.pmk.agri.ee/sites/default/files/inline-files/2017-E-kysitus-aruanne-PSUO.pdf> ning lühikokkuvõtte on leitav siit:

https://pmk.agri.ee/sites/default/files/uploads/sites/2/2018/10/Vastused_e_kysimustik_2018.pdf

Päeva teises pooles tegi töögrupi juht ettekande IAKS rakendamise põhimõtetest uuel programmiperioodil sh pinnaseiresüsteemist - mis muutub ja mis jääb samaks uuel perioodil IAKS süsteemis. Endiselt jääb IAKS osaks põldude identifitseerimise süsteem (põllumassiivide register) koos kvaliteedihindamisega kui ka toetusesaajate identifitseerimise süsteem. Ka georuumiline või loomapõhine taotluste esitamise süsteem on endiselt IAKS osa, millele lisatakse juurde kohustuslik kvaliteedihindamine. Uue kohustusliku elemendina lisandub pinnaseiresüsteem koos kvaliteedihindamisega, mille liikmesriik peab looma. Niisamuti on liikmesriigi luua kontrolli- ja karistuste süsteem, mida võrreldes varasema perioodiga kohaldata komisjoni poolt ette antud reeglite alusel. Kvaliteedihindamiste juures on siiski komisjonil õigus kehtestada täiendavad reeglid, mida liikmesriigid peavad hakkama järgima.

Uuel perioodil ei ole pinnaseiresüsteem enam oskas kontrolli- ja karistuste süsteemist, millega põllumajandustootjaid karistada, vaid suund on aidata taotlejal ühe enam vastata toetusõiguslikkuse kriteeriumitele. Pinnaseiresüsteemi eesmärk on lihtsustada IAKS rakendamist, eelkõige vähendades administratiivset koormust so asendada kohapealsed kontrollid kasutades selleks uusi tehnoloogiaid ja innovaatilisi lahendusi. Nimetatud süsteemi puhul on tegemist automatiseeritud süsteemiga, mis toetub Copernicus programmi Sentinel satelliidipiltidele, millega on võimalik aastaringiselt või osal aastast seirata põllumajandustegevusi või tavasid põllumajandusmaal. Toetusõiguslik pindala tuleb edaspidi põllumassiivide registrist. Ka on taotluste muutmine seire puhul võimalik peaaegu kuni menetluse lõpuni. Uuel perioodil on väga oluline ka andmete jagamine ja säilitamine, mis on vajalikud nii seireks, tulemusaruande kontrollimise ja heakskiitmise menetluseks jne.

Seega võib öelda, et uus programmiperiood toob kaasa mitmeid uuendusi ja kohustusi liikmesriigile. Ka on siinkohal soovinud komisjon jätta mänguruumi liikmesriigile teatud paindlikkuse näol, mis ei tähenda alati igasuguste reeglite/piiride kaotamist, vaid iseärasustega arvestamist või vanade reeglitega jätkamist kohandatud kujul. Arutelud uue perioodi osas endiselt kestavad ning lõplikud seisukohad/reeglid ei ole veel kokkulepitud.

Tegevustest, mida PRIA on juba alustanud seoses pinnaseirele üleminekuga (nt programm SATIKAS, asukohapõhise märgisega fotod jne) jagas PRIA-st Jaanus Ainso. Hetkel on PRIA-l võimekus tuvastada rohumaade hooldamist SATIKA programmiga, järgmiste sammudena on plaanis arendada kultuuride tuvastamist ja asukohamärgisega fotode tegemise võimekust.

Arutelude tulemused ja edasised tegevused

Päevakavas olnud teemadel sh ette saadetud küsimuste põhjal toimunud diskussiooni käigus nõustusid organisatsioonide/asutuste esindajad suures osas ka PRIA poolt juba ettekandes ära märgitud rakendamise keerukuse ja probleemkohtadega.

Erametsakeskus esitas ülevaate tuues välja samuti murekohad, mis tekkinud praeguse perioodi käigus. Tõdeti, et probleemkohad on sarnased PRIA-ga ning tekkis küsimus, kas metsaadmed peaksid olema ka siin arvestatud (NATURA erametsatoetus)? Kaardiprobleemid samad eriti siis, kui välikontrollis mõõdetakse kaardikihi põhjal pindala väiksemaks, kuid järgmisel aastal saab pindala juurde, siis sellel aastal kuidagi ei arvestata seda asjaolu. Teisisõnu, ühel aastal saab vähenduse ja järgmisel aastal hektareid juurde- tekitab segadust. Kaasomaniku nõusoleku esitamine samuti probleemiks, sest varem ei saa menetlusega alustada, kui nõusolek omanikult

olemas ehk mõjutab seda, kellele toetust maksta. Omaniku vahetuse teavitamine liialt väiksel ajaperioodil tekitab küsimusi. Igal aastal taotluse esitamise kaasnivad probleemid – kas oleks kergem kuidagi teistmoodi esitada? Kuna seda tegevust tehakse taotleja poolt kord aastas, siis tihtipeale unustatakse ära, et kuidas õigesti taotleda toetust ja mis selleks teha. Sisemised arutelud käivad ka kaartide ja kõlvikute paremaks muutmise osas, sellisel juhul saaks kaardi alusel toetust anda või kuidagi kombineerida, et need massiivid, mis välitöö käigus vastavad kihile, oleks võimalik visuaalselt hinnata ja nende alusel toetust maksta. Kui perioodi jooksul nõuded muutuvad, toob see kaasa muudatusi ka programmide arenduses, mis on tihti käsitöö. Tuleks otsa vaadata ka nendele asjadele, mis meil on juba olemas ja mis töötab, sest pole mõtet ainult IT-le raha kulutada, vaid mis nõudeid hoopis saaks ära jätta. Teinekord aitab seegi, kui ühes lauses muuta sõnastust ja nõue muutubki palju paremaks.

Maaeluministeeriumi poolt selgitati, et mis puudutab nõudeid, mida keeruline kontrollida - kui teeksime nõuded ainult kontrolliasutuste jaoks, siis teeksime need võimalikult lihtsalt, aga peame lähtuma eelkõige eesmärkidest. Perioodi jooksul mõned asjad muutuvad- on paratamatus ja oleme teinud võimalikult vähe muudatusi, kuid oleme lähtunud toetuste eesmärkidest ja mitte ainult taotlejatest, kuigi see on ka üks eesmärk. Registritega seotud mured on asjad, millega edasi tegeleda. Nõuete osas ei saa lootust anda, et kontroll oluliselt lihtsamaks muutub, kuigi samas võiks minna juba seepärast, et ka kontrolliasutused on algselt antud töögruppi kaasatud, kus kõigil võimalik kaasa rääkida, kuidas edaspidi paremini tööd korraldada.

Aiandusliit kiitis heaks, et kontrolliasutused on juba algfaasis laua taha toodud ja et selle peale mõeldakse, et kuidas toetusi kontrollida. Aiandusega seotud konsulentidelt on tulnud tagasiside e-pria kasutamise kohta. Mõned meetmed on väga hästi ja lihtsalt üles ehitatud, samas teised meetmed jällegi väga raskesti kasutatavad ja kliendivaatest kohati arusaamatud. Tundub, et ei ole piisavalt kliendifookuses arendatud. Kui on kitsaskohad, siis paluti pöörduda sektori poole, kes on pidevad kasutajad ja hästi teadlikud nendest kitsaskohtadest ja mida annaks parandada. Oleme ka ministrile kirjutanud sellel teemal, aga ei ole näinud seda lahendust veel. Teine küsimus puudutab põlluraamatut – millal muutub usalduslikuks allikaks PRIA jaoks? Põllumehe soov oleks, et sissekanded põlluraamatus oleksid järjest usaldusväärsem allikas. Kuidas selleni jõuda – püüame leida lahendusi sh on võimalik elektrooniliste keskkondade kaudu seda ka muuta selliseks, et saaks kindlust. Seoses riigimaade haldamisega on üles kerkinud probleem (nt ajalooliste sidemete puhul Maa-ametiga on jäänud juriidilised kokkulepped poolikuks või sõlmimata mingil põhjusel)– põllu küljes olevad nõ jupid, mida haritakse, kuid nüüd tuleb välja et pole kasutusõigust ja saab vähenduse selle tõttu. Need juhtumid lahendatakse kontrollide käigus ja siin soov, et üksikjuhtumite puhul oleksid eraldi lahendused, sest iga juhtumi puhul on asjaolud väga erinevad.

PRIA selgitas olukorda seoses e-pria arendustega ning soovis näiteid konkreetsete näidete kohta. Nimelt on töös uus e-pria arendus, mille osas oleme tagasisidet juba küsinud, kuid ootame neid endiselt. Põlluraamatu juures on tekkinud olukordi, kus tootja on esitanud kontrollis ühed andmed, kuid hiljem kohtuvaidluses teised. Ka Komisjoni audit on juhtinud tähelepanu põlluraamatu kontrollile ja usaldusväärse tagamisele. Põlluraamatut ei saa arvestada kui ainsa kontrollimeetodina, see saab olla kui täiendav materjal. Riigimaad- vaidemenetluse käigus vaadatakse kõik juhtumid üle. Samas on juhtumeid, kus PRIA ei saa taotleja poolt esitatud andmeid aluseks võtta ja vastupidi. Õiguslik alus ja tegevuste läbiviimine- need on 2 tingimust,

mida PRIA ka kontrollib ja otsuste tegemisel lähtub. Selles osas on plaanis kohtumine ka Maaametiga.

Põlluraamatu arutelu käigus tõstati esile ka e-põlluraamatu või digitaalse põlluraamatu kasutamine. Aiandusliit juhtis tähelepanu, et keskkonnatoetuste osas on räägitud, et tootjat tuleks motiveerida e-põlluraamatut kasutama, millel oleks 2 efekti: 1) väheneks halduskoormus so andmed usaldatavamad ja 2) riik saab andmeid kasutada ja paraneb ka statistika. Siiski küsimus motiveerimises, et tootjal tekiks tahe liituda nõ digitaalse põlluraamatuga. Ka Lihaveisekasvatavate Seltsi poolt märgiti ära, et põlluraamatu täitmise jaoks ei ole tootjatel tihtipeale aega, eriti kui satub kiirele ajale nt külvi- või koristusajale. Tähtaeg selle täitmiseks on vaid 10 päeva. Siinkohal tegid ettepaneku, et kui tootja jõuab digipõlluraamatu täita 10 päeva jooksul, siis ei peaks ta kuuluma riskivalimisse, et kohapeal kontrollida. Samas tuleks välistada, et digitaalne põlluraamat muutuks kohustuslikuks kõikidele taotlejatele tulevikus. Selles osas tuleks otsida lahendusi, et kuidas sellist võimalust efektiivsemalt kasutada ning põllumehel peab jääma endiselt valikuvõimalus, kas ta soovib põlluraamatut pidada nõ digitaalselt või täita seda endiselt paber kandjal. Eesti Lamba- ja kitsekasvatavate Selts toetas samuti e-põlluraamatu kasutamise mõtet, kuid sellisel juhul tuleks teha nii, et selle kasutajaid kontrollitakse vähem ja tuleks mõelda ka loomapidajate peale põlluraamatu koostamisel. Samuti soovitakse sama head põlluraamatut ka rohumaade ja sõnnikukäitlemiseks. E-pria arendamise juures ettepanek PRIA-le, kutsuge need reaalsed kasutajad enda juurde, et riskikohti maha võtta. Karjamaade kontroll ja nende mõõtmine- kas oleks võimalik siin rakendada automaatset kontrolli, et kui ühe tootja käes on loomad ja rohumaad, et siis ka admin. kontroll ütleb, et tootja endale ka nendelt põldudelt sööta varub. Loomade register ja rohumaad- see suhe peaks midagi kajastama. Tähtaegne halvaks läinud niite koristamine ei ole prioriteet! Ka tuleks parandada mahedate põllupiiride täpne mõõtmine, mis ei ole võimalik.

Maaeluministeerium nõustub, et e-põlluraamatu kasu peaks olema nähtav ka kõikidele tootjatele. Üheskoos asjade tegemine ja andmete sisestamine on lõppkokkuvõttes ka põllumehel kasulik ja selle põhjal saaksime teha ka vajadusel paremaid poliitilisi otsuseid. Toetustega sidumise mõte on hetkel olemas, kuid idee ei ole veel päris lõpuni selge ja hetkel töö selles osas jätkub. Igal aastal oleme koostöös PRIA-ga konsulentide ees seoses pindala- ja loomatoetustega. Viimastel aastatel on palju räägitud ka e-priast ja see protsess jätkub ning PRIA pöörab sellele igal juhul rõhku. Etteruttavalt, et sel aastal toimub infopäev 25.03.

Mahepõllumajanduse Koostöökoda juhtis tähelepanu, et e-põlluraamatu kohustuslikkuse osas on erinevat infot antud Maaeluministeeriumi poolt. Nimelt viimasel PMAN kohtumisel küsiti e-põlluraamatu kohustuslikuks muutmise kohta, kus öeldi, et seda ei saa muuta kohustuslikuks ja PRIA-le andmete edastamist ei saa ka muuta kohustuslikuks. Inimene võib vabatahtlikult otsustada, kas annab andmeid kasutamiseks seire või teaduse otstarbel või annab õiguse PRIA-le kasutada. Selline vastus pani paljud tootjad muretsema, et kas tekib kohustus? Keskkonnatoetuste arutelu puhul on räägitud lisamakse saamisest või hektari kohta, kui annad seire või teaduse jaoks neid andmeid ja see positiivne. Pigem mure selles, et vastused on selles osas erinevad ja see on probleem.

Maaeluministeerium selgitas, et ükski küsimustest pole otsustatud ning suurandmete projektiga töö käib. Andmete edastamine kõigile on kindlasti kohustuslik- ehk tekib võimalus hoopis toetuste kaudu suunata, kellele ja mis eesmärgil seda ligipääsu põlluraamatusse antakse.

Põlluraamatu täitjale peab jääma vabadus ja valik kellele andmeid edastab, küll aga ei saa ta valida neid andmeid, mis on juba avalikud nagu nt põllumassiivide registriga seotud andmed. Andmete riskasutatavus on oluline ka uuel perioodil ning andmete jagamine ja säilitamine niisamuti sh pinnaseire rakendamise seisukohast.

Kuna Põllumajandusuuringute Keskuse oli nn suurandmete projekti I etapi teostaja, on ka esimese etapi aruanne kõigile kättesaadav ja avalik, seal eraldi peatükk ka juriidilise analüüsi kohta, kus peenusteni välja toodud, et kõik ei saa olla kõigile nähtav ja tootjal õigused, kuidas ta neid kättesaadavaks teeb.

Lihaveisekasvatavate Seltsi poolt tõstatus küsimus tagasiulatuvatest registri muudatustest. Kuidas on võimalik teha nii, et põldusid ei pea mõõtma nii täpselt kui register? Nt kui püsirohumaa 20 hektarit ja selle sees 0,1 hektarine kartulipõld, mida soovitakse liigutada- kas saaks ikka toetust küsida ja kas võib nii teha? Kollase kaardi osas 10% pinnaerinevus, mis on alumine piir? Püsirohumaa tagasi rajamine- kui rajas 2019. a rohumaa, siis kunas muutub PÜRMsiks?

Ka teiste asutuste poolt tõstatus üldise küsimusena üles põllupiiride märkimine sh tagasiulatuvad registri muudatused, väikesed põllud, kuplite arvestamine põllu pindala hulka ja nendega toimetamine. Ettepanekuna käidi välja, et uuel perioodil tuleks välistada väikeste pindade tükeldamist.

PRIA selgitas, et registri uuendamine on tagasiulatuva kontroll, millega kontrollitakse ka kohustusega seotud pinda. Kui taotluse kohta kindlakstehtud pind erineb taotletud pinnast kuni 0,1 hektarit, siis makstakse toetus taotletud pinna eest ning alla 100€ jäävad samuti tagasi küsimata. Kohustustega tegelemine on teistmoodi süsteem, kus puudub igasugune tolerants ja vajalik andmete täpsustamine. Konkreetse aasta taotlusala pindala eest vastutab ikkagi ka taotleja ise. 300 taotlejat on siiski väike osa, kellega tegeleda ja täpsustamist vajab. Tagasiulatuva kontroll on uuel perioodil ka hästi oluline pinnaseire puhul. Ortofotod on läinud oluliselt täpsemaks so 1 meetri pealt 25 cm peale. Ka tootjatel need võimalused paranevad, masinatel GPS-d jne. Kartulipõllu märkimise osas- kõik läheb ka sel aastal samamoodi edasi nagu varasemalt. Toetuse tingimustes ei ole muudatusi 0,01 ha täpustase on sees ja PÜRMs vanuse jälgimine on samadel reeglitel. Kollase kaardi alumine piir on 3% või 2 hektarit ning alla selle on üldse sanktsioonivaba. Tagasi rajatava PÜRMs puhul vastus on 2024. a. Kuplitel pindala arvestamise osas juhtis PRIA tähelepanu sellele, et Eesti kasutab tasapinnalist ristkoordinaatide süsteemi, mille juurde jäädakse ka edaspidi ja mille alusel arvestatakse ka maaomanikule maamaks.

Keskkonnaiuhenduste Koja esindaja rõhutas, et toetusõigusliku põllumajandusmaa küsimus on eriti tähtis uude perioodi vaadates. Toetusõigusliku hektari defineerimine võiks olla ilma puude arvuta ning võimaldama peaks elementidele suuremat laiust. Arvesse tuleks võtta kogupinda, kui on karjatatud või niidetud ja väikseid elemente välja ei lõigataks. Rohu purustamine ei ole mõistetav tegevus ja ei tohiks olla ka edaspidi toetusõiguslik tegevus.

Töögrupis tõstatusid küsimused ka rohumäärade laiuse üle (5m, 6m, 12m), maakasutamise õigusliku aluse üle, rohtkattega teede, aktiivse põllumajandustootja defineerimise ja põllumajandusmaa hooldamisega seotud peamiselt hekseldamisega seoses, mille osas loodetakse uuel perioodil leida paremaid lahendusi. Rohtkattega teede osas, mis on ka hooldatud, oldi üldiselt arvamisel, et need peaksid olema toetusõigusliku pinna hulka tulevikus arvestatud nii nagu ka PRIA oma ettekandes välja tõi. Aktiivse põllumajandustootja mõiste- kuidas sellega edasi

minnakse, sellest ei räägita, mis seis, kas lahendust ei otsita enam? Arutelu käigus selgitati, et välistada tuleks mittetootjaid, kes reaalselt toidutootmisega ei tegele, samas hekseldamist täielikult keelata pole ka mõistlik, kuna mõnikord on see tegevus eesmärgipärane. Hekseldamise keelamine hakkab omakorda mõjutama ka püsirohumaa kohustuse täitmist.

Maaeluministeeriumi poolt selgitati, et uuel perioodil on juba mitu meedet seoses rohumaaribade või põllupeenardega. Hetkel on keeruline anda täpseid vastuseid administreerimise seisukohast. Rohumaaribade all mõtleme neid, mis on toetusega soodustatavad või toetuse nõuetes. Ette anda piire on keeruline ja põllupiirid on ka keerulise kujuga, seega on probleemne koht ka märkimisega. Tegemist ei ole lihtsa küsimusega, kuid kõik mõtted on teretulnud ja palume kindlasti tagasisidet selles osas. Ka ootame ettepanekuid rohumaaribade laiuse osas, mida ei ole veel lõplikult otsustatud. Mis puudutab elementide ja puudega põldude arvestamist uuel perioodil, siis selles osas ei ole veel lõplikke otsuseid tehtud. Komisjon on välja andnud selles osas ka nn ebapaberi, millega komisjon püüab pigem selgitada oma nägemust uue perioodi käsitlesest. Samas on praeguses määruse ettepanekus võimalus Komisjonil vastu võtta endiselt delegeeritud ja rakendusakte teatud elementide sisu ja vormi osas, mistõttu ei ole ka meile selge, kust maalt piirid lähevad. Mis puudutab maakasutamise õiguslikku alust ja toetuse saamist, siis PRIA ei reguleeri rendisuhteid. Siinkohas kehtib üheaegselt 2 nõuet- peab olema õigus maad kasutada ning tegema tegevusi. Aktiivse tootja mõistega hetkel tõesti ei tegeleta enam. See mõiste tuli sisse käesoleva perioodi alguses, kus oli nimekiri nõ negatiivsest loetelust, kus lisati ka metsaettevõtted sisse. Omnibussi määrusega seoses anti võimalus alates 2018. a, et me ei pea enam aktiivsele tootjale mõiste vastavust kontrollima, sest see ei andnud ka efekti mida algselt soovisime. Uue määruse ettepaneku järgi on mõiste „tegelik põllumajandustootja“, mida käsitleti ka mõistete töögrupis ja kuna sealt tuli ettepanek välistada füüsilised isikud, siis momendil analüüsisime seda. Mõiste on jätkuvalt selline, et peab tegelema põllumajandustegevusega, mis tähendab nii hooldamist kui ka tootmist ja otsest sidet tootmisega ei ole, et saaks kedagi välistada siit loetelust. Kuidas kujunema hakkab, seda näitab tulevik. Erinevate toetustega võib tulla erinev vajadus selle sisustamiseks ja korjame kõik mõtted erinevatest töögruppidest üles ja vaatame mis edasi saab. Mis puudutab hooldatavat maad, siis oleme seda analüüsinud ja 2018. a andmetel oli vaid hooldatavat pinda vaid 4%, kelle ettevõttes olid vaid rohumaad ja loomi polnud, see pind suurenenud ei ole. Füüsiliste isikute kasutatav pindala moodustab 5% kogu põllumajandusmaast mis toetustaotlustega hõlmatud. 4% ja 5% ei ole omavahel 100% kattuvad.

Erametsakeskuse poolt tõstatatud küsimus iga aastase taotluse esitamise kohta. Kas saaks teada anda vaid muudatustest ehk kas saaks toetustaotluseta süsteemi rakendada?

Maaeluministeeriumi põhimõte on olnud see, et taotleja peab oma tahet avaldama, et üldse toetust saada. Kuna ka uuel perioodil on võimalus vabatahtlikkuse alusel endiselt rakendada ka toetustaotlusteta süsteemi, siis selles osas ei ole kindlat otsust tehtud ja vajab analüüsi.

Uue perioodi pinnaseiresüsteemi juures tekkis küsimus, kas ka NATURA erametsatoetuse puhul tuleb kohustuslikuna rakendada seiresüsteemi? Igal juhul tuleb pinnaseiresüsteemi rakendada nende pindalapõhiste toetuste puhul, kus võimalik ning arvestada sellega, et 100% kontroll.

Kuna arutelupunkti juures oli esitatud küsimus, mis on sel perioodil juba hästi rakendatud või tootjatele arusaadav, siis välja toodi vaid 15. juuni nõue, mis on kõigile arusaadav ja võiks ka tulevikus jääda sellisel kujul. Samuti kiideti e-priat, kus erinevad teavitused ja hoiatused on heal tasemel ja võimaldavad taotlejatel korrektset taotluse esitamist.

Järgmine IAKS töögrupi kohtumine toimub Maaeluministeeriumis 02. aprillil 2020, kus käsitletakse tingimuslikkuse kontrolli- ja karistuste süsteemi. Töögrupi memo lisatakse ka kodulehele.

Memo koostas: Veronika Vallner-Kranich, Triin Kraav, Jaanus Ainso, Kadri Pärnpuu
04.03.2020